

EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

Laienemine

**Euroopa
väärtused
ja normid
üha enamates
riikides**

„Eli laienemispoliitika muudab Euroopa turvalisemaks, stabiilsemaks ja tugevamaks. See aitab meil edendada oma väärtusi ning täita oma rolli maailmaareenil.”

Euroopa Komisjoni laienemise
ja naabruspoliitika volinik
Štefan Füle

EUROOPA LIIDU POLIITIKA LAHTISELETATUNA

Käesolev väljaanne kuulub sarja, mis arusaadavas keeles kirjeldab ja põhjendab ELi tegevust eri poliitikavaldkondades ning selle tegevuse tulemusi.

Avaldatud väljaannete nimekirja leiate ja need saate alla laadida veebilehelt:

http://europa.eu/pol/index_et.htm

Kuidas EL toimib?
„Euroopa 2020”: Euroopa majanduskasvu strateegia
ELi asutajad

Areng ja koostöö
Digitaalarengu tegevuskava
Eelarve
Energeetika
Ettevõtlus
Haridus, koolitus, noored ja sport
Humanitaarabi ja kodanikukaitse
Kaubandus
Keskond
Kliimameetmed
Konkurents
Kultuur ja audiovisuaalküsimused
Laienemine ✘
Majandus- ja rahaliit ning euro
Maksustamine
Merendus- ja kalandusasjad
Pettusevastane võitlus
Piirid ja julgeolek
Põllumajandus
Rahvatervis
Regionaalpoliitika
Rände- ja varjupaigaküsimused
Siseturg
Tarbijad
Teadusuuringud ja innovatsioon
Toiduohutus
Toll
Transport
Tööhõive ja sotsiaalküsimused
Välisasjad ja julgeolekpoliitika
Õigusküsimused, kodakondsus ja põhiõigused

SISUKORD

Miks EL laieneb?	3
Kuidas laienemisprotsess kulgeb? ..	5
Mida ELi laienemisega saavutatakse?	10
Tulevikuväljavaated	12
Lisateave	12

Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna Laienemine

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaanded
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri valmis augustis 2013

Kaanefoto ja foto leheküljel 2: © Digital Vision/Getty Images

12 lk – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24046-1
doi:10.2775/53758

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

© Euroopa Liit, 2014

Paljundamine on lubatud. Üksikute fotode kasutamiseks tuleb taotleda luba otse autoriõiguste omanikelt.

Miks EL laieneb?

Euroopa Liit loodi 1950. aastatel, et edendada rahu, jõukust ja Euroopa väärtusi – see eesmärk pole oma ajakohasust praegugi kaotanud.

ELiga on võimalik ühineda kõigil demokraatlikel Euroopa riikidel, kes seda soovivad. Ühinemisprotsessi toetab ELi laienemispoliitika.

ELi liikmesriikide arv on kasvanud kuuest 28ni, ta ulatub Atlandi ookeanist Musta mereni ning on kodus rohkem kui 500 miljonile inimesele.

Kasu kõigile

Laienemine teenib nii liikmesriikide kui ka ühinevate riikide huve. See muudab Euroopa turvalisemaks ja jõukamaks, eelkõige demokraatia ja põhivabaduste, õigusriigi ning ühtse turu edendamise kaudu.

Ühtse turu eelised on märkimisväärsed: majanduskasv ja kõrgem elukvaliteet, ohutumad tarbekaubad, madalamad hinnad ning suurem valik sellistes sektorites nagu telekommunikatsioon, pangandus ja lennureisid, kui nimetada vaid mõnda neist. ELi laienedes on need eelised muutunud kättesaadavaks üha suuremale hulgale inimestele.

Euroopa Liit on eelkõige väärtuste ühendus. Selle moodustavad demokraatlikud Euroopa riigid, mis on pühendunud koostööle rahu ja vabaduse, jõukuse ning sotsiaalse õigluse nimel. Me kaitseme neid väärtusi. Meie eesmärk on süvendada Euroopa rahvaste vahelist solidaarsust, samas austades ja säilitades mitmekesisust.

Laienemine soodustab majanduskasvu

Nn vanade ELi liikmesriikide (15 riiki) ja uute ELi liikmesriikide (12 riiki, kes ühinesid ELiga 2004. aastal ja 2007. aastal) vaheline kaubandus:

1999	175 miljardit eurot
2007	500 miljardit eurot

Nn uute liikmesriikide omavahelise kaubanduse kasv:

1999	15 miljardit eurot
2007	77 miljardit eurot

2013. aastal ELiga ühinenud Horvaatia on tuntud oma iidsete rannikulinnade poolest. Fotol on Split.

Järjestikused laienemised

1952 1973 1981 1986 1995 2004 2007 2013

Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid

1950. aastatel loodud Euroopa Majandusühendusel, praeguse Euroopa Liidu eelkäijal, oli kuus liiget: Belgia, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa ja Saksamaa.

1973. aastal said liikmeks Taani, Iirimaa ja Ühendkuningriik. Kreeka ühines

1981. aastal ning Hispaania ja Portugal

1986. aastal. Austria, Soome ja Rootsi

ühinesid 1995. aastal.

2004. aastal toimus Euroopa Liidu seni suurim laienemine: liikmeks said Eesti, Küpros, Leedu, Läti, Malta, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

Kolm aastat hiljem, 2007. aastal, lisandusid Bulgaaria ja Rumeenia.

1. juulil 2013 ühines Horvaatia – seega

on Euroopa Liidul nüüdseks 28 liikmesriiki.

Kuidas laienemisprotsess kulgeb?

1950. aastal panid kuue veel sõjast toibuva riigi juhid aluse ühendusele, mida täna nimetame Euroopa Liiduks.

Tegu oli visiooni ja suurt julgust nõudnud enneolematu sammuga. Sajandeid omavahel sõdinud riigid leppisid kokku tegutseda ühiselt olulistes valdkondades, mis mõjutavad nende kõigi ühist tulevikku.

Samuti otsustasid nad anda osa oma volitustest uuele tasandile, mida praegu nimetame lihtsalt Euroopa Liiduks.

Ajaloolises mõttes on EL edulugu: see on toonud oma rahvastele pikima rahuperioodi ja ennenägematu jõukuse. Kuueliikmelisest klubist on saanud 28 riigi liit, kus elab rohkem kui 500 miljonit inimest. Uute liikmete kaasamine oli kavas juba algusest peale. ELile alusepanijate avar nägemus Euroopast võimaldas ka teistele ühineda soovivatele demokraatlikele Euroopa riikidele ukse lahti jätta. Viimase viie aastakümne jooksul on EL pidevalt aidanud ELi liikmeks saada soovivaid riike, edendades majanduskasvu ja solidaarsust ning toetades demokraatlike jõude diktatuuri alt vabanenud riikides.

Kes saavad ühineda?

Euroopa Liidu lepingu artikli 49 kohaselt võib iga Euroopa riik taotleda liiduga ühinemist, kui ta austab ELi demokraatlike väärtusi ning võtab endale kohustuse neid edendada.

Riik saab liidu liikmeks astuda üksnes juhul, kui ta täidab ühinemistingimused, mis on määratletud 1993. aastal Kopenhaagenis toimunud tippkohtumisel ning mitmes hilisemas ELi otsuses. Nn **Kopenhaageni kriteeriumid** on järgmised.

1) poliitilised: stabiilsed institutsioonid, mis tagavad demokraatia, õigusriigi, inimõiguste järgimise ja rahvusvähemuste kaitse;

2) majanduslikud: toimiv turumajandus ning suutlikkus toime tulla konkurentsi ja turujõudude survega Euroopa Liidus;

3) võime võtta endale liikmesusega seotud kohustusi, sealhulgas poliitilise ning majandus- ja rahaliidu eesmärkide järgimine.

Lisaks peab EL suutma uusi liikmeid integreerida ja jätab seega endale õiguse otsustada, millal ta on valmis nad vastu võtma.

Lääne-Balkani riikide puhul kohaldatakse lisatingimusi, mis käsitlevad peamiselt piirkondlikku koostööd ja häid suhteid oma naaberriikidega (nn stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi tingimused).

Euroopa Liidu lepingu artikkel 2

„Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused [---].”

Euroopa Liidu lepingu artikkel 49

„Liidu liikmeks astumise avalduse võib esitada iga Euroopa riik, kes austab artiklis 2 osutatud väärtusi ning võtab endale kohustuse neid edendada.”

Kes otsustab?

Uute liikmesriikide vastuvõtmine toimub kõigi ELi liikmesriikide ühehäälsel heakskiidul.

Kui riik esitab taotluse ELiga ühinemiseks, otsustavad liikmesriikide valitsused ELi nõukogus, kas taotlus heaks kiita või mitte. Seejärel otsustavad liikmesriigid Euroopa Komisjoni arvamuse põhjal, kas anda taotluse esitanud riigile kandidaatriigi staatus ning alustada ühinemisläbirääkimisi. Niisamuti otsustavad liikmesriigid – võttes arvesse komisjoni soovitusi –,

millal ning mis tingimustel alustada ning lõpetada ühinemisläbirääkimised kandidaatriigiga igas poliitikavaldkonnas.

Kui ühinemisläbirääkimised on rahuldavalt lõpule viidud, koostatakse ühinemislepung, millele kirjutavad alla liikmesriigid ja asjaomane kandidaatriik. Oma nõusoleku peab andma ka Euroopa Parlament, mille liikmed valitakse otse ELi kodanike poolt. Seejärel peavad lepingu ratifitseerima kõik liikmesriigid ning ühinev riik vastavalt oma põhiseaduses sätestatud menetlustele.

Hetkeseis

Euroopa Liidu praegune laienemiskava hõlmab Lääne-Balkani riike, Türgit ja Islandit, kes on laienemisprotsessi eri etappides.

Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Island, Montenegro, Serbia ja Türgi on kandidaatriigid. Ühinemisläbirääkimisi peetakse praegu Montenegro, Serbia ja Türgiga. Komisjon on soovitanud alustada ühinemisläbirääkimisi ka endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga.

Ühinemisläbirääkimised Islandiga katkestati riigi taotlusel 2013. aastal.

Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo on potentsiaalsed kandidaatriigid. Komisjon on esitanud nõukogule soovitusi anda Albaaniale kandidaatriigi staatus, kui on täidetud teatavad tingimused.

Selleks et nii EL kui ka sellega ühinevad riigid saaksid laienemisest suurimat võimalikku kasu, tuleb ühinemisprotsessi hoolikalt juhtida. Kandidaatriigid peavad tõestama suutlikkust olla täisväärtuslik liige, mis hõlmab nii toetust oma kodanikelt kui ka poliitilist ja tehnilist vastavust Euroopa Liidu nõuetele ja normidele. Kogu protsessi vältel esitab EL tingimusi, mis riikidel tuleb täita, et liikuda järgmisesse laienemisprotsessi etappi.

Ühinemisläbirääkimised

Ühinemisläbirääkimised on seotud kandidaatriigi võimega täita liikmesusest tulenevaid kohustusi. Need keskenduvad sellele, millistel tingimustel ja millise ajakava alusel võtab kandidaatriik vastu ligikaudu 100 000 lehekülge kehtivaid Euroopa Liidu õigusakte ning hakkab neid rakendama ja kohaldama. Nende eeskirjade (*acquis*, mis tähendab prantsuse keeles „see, mis on vastu võetud“) üle ei saa enam läbirääkimisi pidada. Läbirääkimised tähendavad eelkõige kokkuleppele jõudmist selles, kuidas ja millal kandidaatriik võtab vastu ning realselt rakendab ELi eeskirjad ja menetlused.

Riigid arvudes

Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid	Pindala (1000 km ²)	Rahvastik (miljonit)	Sisemajanduse koguprodukt inimese kohta (ostujõu standard ⁽¹⁾)
Albaania	27	3,2	7 300 ⁽²⁾
Bosnia ja Hertsegoviina	51	3,8	7 300 ⁽²⁾
Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik	25	2,1	9 200
Island	100	0,3	29 500
Kosovo (*)	11	2,2	
Montenegro	13	0,6	10 500 ⁽²⁾
Serbia	77	7,3	8 400 ⁽²⁾
Türgi	770	73,7	13 600
28 ELi liikmesriiki kokku	4290	508	25 700

2012. aasta andmed. Allikas: Eurostat.

(*) Kõnealune määratlus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

⁽¹⁾ Sisemajanduse koguprodukt väljendab mingis riigis ühe aasta jooksul toodetud kaupade ja teenuste koguväärtust. Seda kasutatakse tihti jõukuse näitajana. Ostujõu standard on ühik, mis väljendab ühesugust kaupade ja teenuste kogust igas riigis, olenemata konkreetsest hinnatasemest.

⁽²⁾ 2011.

1993. aastal Balkani sõja käigus hävitatud kuulus Mostari sild Bosnias ja Hertsegoviinas on taastatud.

Läbirääkimised toimuvad ELi liikmesriikide ja kandidaatriigi vahel. Nende tempo sõltub peamiselt kandidaatriigi edusammudest tingimuste täitmisel. See motiveerib kandidaatriike vajalikke reforme kiiresti ja tulemuslikult ellu viima. Mõned reformid nõuavad märkimisväärsed ning mõnikord ka keerulisi muudatusi riigi poliitilistes ning majanduslikes struktuurides. Seetõttu on oluline, et valitsused põhjendaksid oma kodanikele selgelt ja veenvalt nende reformide vajalikkust. Kodanikuühiskonna toetus on selles protsessis ülioluline.

Ühinemisläbirääkimiste alustamise üle otsustab Euroopa Ülemkogu komisjoni soovitusel. Selleks peab kandidaatriik täitma piisaval määral Kopenhaageni poliitilisi kriteeriume ning muid võimalikke tingimusi.

Õigustiku sõelumine

Läbirääkimiste lihtsustamiseks on kogu ELi õigus jagatud nn **peatükkideks**, mis vastavad eri poliitikavaldkondadele. Läbirääkimiste esimeses etapis toimub nn **sõelumine**, mille eesmärk on selgitada kandidaatriigile ELi õigustikku ja teha kindlaks valdkonnad, kus on vaja viia riigi õigusaktid, institutsioonid või tavad sellega vastavusse.

Komisjon koostab iga peatüki kohta **sõelumisaruarande**, mille põhjal alustatakse läbirääkimisi. Aruanded esitatakse nõukogule. Komisjon soovitab, kas alata peatüki üle läbirääkimised või nõuda enne teatavate tingimuste täitmist.

Kui liikmesriigid otsustavad, lähtudes komisjoni hinnangust, et peatüki avamise kriteeriumid on täidetud, esitab kandidaatriik oma **läbirääkimiseseisukohad**. Nõukogu võtab seejärel – jällegi komisjoni ettepaneku alusel – vastu ELi ühise seisukoha, võimaldades

läbirääkimiste alustamist teatava peatüki üle. ELi ühine seisukoht sisaldab ka tingimusi peatüki sulgemiseks.

Kui sulgemise kriteeriumid on täidetud, võtavad liikmesriigid vastu uue ühise seisukoha (tuginedes alati komisjon eelnõule), milles kinnitatakse, et asjaomase peatüki käsitlemise võib lõpetada – kuid ainult ajutiselt. Euroopa Liidu ühinemisläbirääkimised toimuvad põhimõttel, et mitte midagi ei ole kokku lepitud, kuni kõiges ei ole kokku lepitud, nii et lõplikult suletakse peatükid alles kogu läbirääkimisprotsessi lõpus.

Aruandlus ja järelevalve

Euroopa Komisjon hoiab **iga-aastaste strategiadokumentide** ja iga riigi kohta eraldi koostatavate **eduaruannete** abil nõukogu ning Euroopa Parlamenti kursis kandidaatriikide ettevalmistustega. Samuti jälgib ta, kas kandidaatriik järgib läbirääkimiste käigus võetud kohustusi.

Järelevalvet teostatakse kuni ühinemiseni. See võimaldab anda lisasuuniseid, kui riigid asuvad täitma liikmesusega kaasnevat kohustusi, ning tagab olemasolevatele liikmesriikidele, et uued liikmed vastavad ühinemistingimustele.

Ühinemisleping

Kui läbirääkimised kõigi peatükkide üle on lõppenud mõlemal pooli rahuldavalt, lisatakse tulemused ühinemislepingu eelnõusse. Seejärel konsulteeritakse komisjoniga ja Euroopa Parlament peab andma oma nõusoleku. Lõpuks allkirjastavad ja ratifitseerivad lepingu asjaomane kandidaatriik ja kõik liikmesriigid.

Ühinemislepingu allkirjastamisest ühinemiseni

Kui ühinemisleping on allkirjastatud, antakse **ühinevale riigile** teatavad ajutised privileegid. Ta saab nn aktiivse vaatleja staatuse enamikus ELi asutustes ja ametites, kus tal on õigus kaasa rääkida, kuid mitte hääletada. Ühinev riik saab esitada märkusi ELi ettepanekute eelnõude, teatiste, soovitude ja algatuste kohta. Kui ratifitseerimisprotsess on lõppenud, jõustub ühinemisleping kindlaksmääratud kuupäeval ning ühinevast riigist saab ELi liikmesriik.

Laiemisprotsessis osalevate riikide ettevalmistuse toetamine – ühinemiseelne strateegia

Kandidaatriigi edukus Euroopa Liidu liikmestaatuseks valmistumisel sõltub sellest, kui hästi riik viib ellu ühinemiskriteeriumide ja -tingimuste täitmiseks vajalikud reformid. Euroopa Liit toetab riike nende ettevalmistustes ELiga ühinemiseks.

Selleks et aidata riikidel ELi liikmesuseks valmistuda, on ELil ühinemiseelne strateegia. Nimetatud strateegia põhielemendid on assotsieerimislepingud (Lääne-Balkani riikide puhul stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingud), ELi finantsabi ning osalemine ELi programmides.

Laiemisprotsessis osalevate riikide ja ELi vaheliste suhete lepinguline raamistik pannakse paika assotsieerimislepingutega. Näiteks Türgi ametlikud suhted ELiga on kindlaks määratud lepinguga, mis allkirjastati 1963. aastal (Ankara leping). Neid laiendati 1995. aastal tolliliidulepinguga. Lääne-Balkani riikide jaoks loodi 1999. aastal eriprotsess, mida nimetatakse stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessiks (SAP).

Montenegro tähendab tõlkes must mägi.

EL aitab võidelda kuritegevusega Balkani riikides.

Stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi ning nendega seotud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingute eesmärk on stabiliseerida piirkond pärast kümme aastat kestnud konflikte, toetada üleminekut demokraatiale ja turumajandusele, integreerida need riigid järk-järgult ELiga ning edendada piirkondlikku koostööd ja heanaaberlikke suhteid.

Laienemisprotsessis osalevad riigid peavad viima ellu märkimisväärseid reforme kindlustamaks, et Euroopa Liidu eeskirju lisaks vastuvõtmisele ka nõuetekohaselt rakendatakse. Nad võivad olla sunnitud asutama uusi organeid, nagu sõltumatu konkurentsiamet või toidustandardiamet. Või tuleb neil olemasolevaid asutusi restruktureerida: demilitariseerida politsei, ajakohastada keskkonnajärelevalve eest vastutavaid asutusi või anda prokuröridele suurem autonoomia võitluses korrupsiooniga.

Need reformid tähendavad suuri investeeringuid nii oskusteabe kui ka rahastamise näol. ELil on suur hulk programme ja mehhanisme, et anda finants- ja tehnilist abi nende reformide elluviimiseks. Olles teadlik väljakutsetest, mida reformid võivad asjaomaste riikide kodanikele kaasa tuua, edendab EL ka üldsuse teavitamist ühinemisprotsessist. Selleks korraldatakse näiteks dialooge kodanikuühiskonna esindajatega, nagu ametiühingud, tarbijate ühingud ja muud vabaühendused.

Oluline osa Euroopa Liidu toetusest on ette nähtud institutsionaalse suutlikkuse suurendamiseks. See tähendab ELiga ühineda sooviva riigi avaliku sektori arendamist nii, et see teaks, kuidas ELi asju praktikas käsitleda – ning kuidas üldiselt toimida tõhusalt ja demokraatlikult. EL aitab arendada struktuure ja koolitada töötajaid, kes vastutavad ELi eeskirjade kohaldamise eest. Nõuandeid *acquis'* rakendamiseks antakse tihti partnerluse (nn mestimise) raames, mille puhul lähetatakse Euroopa Liidu liikmesriikide eksperte või korraldatakse lühiajalisi seminare.

Riikide ettevalmistamine ELi liikmesuseks hõlmab ka nende abistamist taristu ajakohastamisel, nagu

jäätmekäitluskohtade rajamine ja transpordivõrgu täiustamine. Selleks on võimalik kasutada ELi toetusi koos rahvusvaheliste finantseerimisasutuste antavate laenudega.

Laienemisprotsessis osalevad riigid võivad osaleda ELi programmides, näiteks rahvatervise, teadusuuringute ja hariduse valdkonnas. Selline kogemus võimaldab neil õppida kasutama rahastamisvahendeid, millele neil on pärast ühinemist õigus, ning aitab neil tutvuda Euroopa Liidu poliitika ja vahenditega.

ELi toetus

ELi rahaline abi aitab piirkonna riikidel suurendada oma suutlikkust võtta vastu ja rakendada Euroopa standardeid. Ajavahemikus 1991–2011 toetas EL Lääne-Balkani riike rohkem kui 16 miljardi euroga, mis on üks suurimaid elaniku kohta antavaid toetusi maailmas. Alates 2007. aastast saavad kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ELilt rahalisi vahendeid ning toetusi **ühinemiseelse abi rahastamisvahendi** kaudu.

Selle abil toetatakse projekte, mille eesmärk on tugevdada demokraatlikke institutsioone ja õigusriigi põhimõtet, reformida riiklikke haldusorganeid, viia ellu majandusreformid, edendada inimõigustest ja vähemuste õigustest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest kinnipidamist, toetada kodanikuühiskonna arengut ja edendada regionaalkoostööd ning aidata kaasa riikide jätkusuutlikule arengule ja vaesuse vähendamisele. Seega toetatakse ühinemiseelse abi rahastamisvahendiga liikmesuse eelduseks olevate nõuete täitmist.

Ühinemiseelne rahaline abi ajavahemikuks 2014–2020 on eeldatavasti umbes 12 miljardit eurot, mille täpsed jaotumised otsustatakse aastate kaupa.

ELi ühinemiseelne abi 2013. aastal (miljonit eurot)

Albaania	95,3
Bosnia ja Hertsegoviina	108,8
Horvaatia	93,5
Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik	113,2
Island	5,8
Kosovo	71,4
Montenegro	34,5
Serbia	208,3
Türgi	902,9
Mitme abisaajaga programm	177,2

Mida ELi laienemisega saavutatakse?

EList saavad märkimisväärset majanduslikku ja sotsiaalset kasu nii vanad kui ka uued liikmesriigid. 1999. aastal oli toonase 15 liikmesriigi ning 12 kandidaatriigi vahelise kaubanduse maht 175 miljardit eurot. 2007. aastal, kolm aastat pärast ELi seni suurimat laienemist, oli see suurenenud 500 miljardi euroni.

2004. aastal ühinenud uued liikmesriigid said kasu kiiremast majanduskasvust. Kui 1999. aastal oli nende sisemajanduse koguprodukt (SKP) ühe elaniku kohta 40% EU-15 keskmisest, siis 2008. aastal oli see 52%. Sama ajavahemiku jooksul suurendas ühinemine uute liikmesriikide majanduskasvu hinnanguliselt ligikaudu 1,75 protsendipunkti aastas. Majanduskasv, mis ajavahemikus 1999–2003 oli keskmiselt 3,5% aastas, suurenes keskmiselt 5,5%ni aastatel 2004–2008.

Lisaks suuremale jõukusele toob laienemisprotsess ELiga ühinevatele riikidele kaasa ka stabiilsuse, julgeoleku ja õigusriigi põhimõtete järgimise.

Laienispoliitika mängis väga olulist rolli teatavate endiste kommunistlike riikide – mis ühinesid ELiga alates 2004. aastast – muutmisel toimiva turumajanduse ja demokraatlike poliitiliste institutsioonidega riikideks. Selle protsessiga täideti külma sõja lõppedes ELi poolt endistele kommunistlikele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele antud lubadus aidata neil reformida oma poliitilisi süsteeme ja majandust ning luua seeläbi tingimused nende ühinemiseks ELiga.

Euroopa Komisjoni ja teiste institutsioonide antud juhiste ning toonaste liikmesriikide pakutud institutsioonilise ning õigusliku oskusteabe abil tegid need riigid läbi ajaloo kiireima moderniseerimisprotsessi.

ELiga ühineda soovivates riikides peab olema vaba ja sõltumatu meedia.

Õppimine välismaal võib muuta elu

Piroska Beke on 24aastane ungarlanna. Ta on Ungaris põhikooli saksa keele õpetaja. Tänu ELi algatatud ja rahastatud programmile EdTWIN, milles osalevad Austria, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Slovakkia, sai ta võimaluse õppida ühe aasta Austrias.

Programm võimaldas tal näha oma kutseala erineva vaatenurga alt. Ungari ELi liikmesus tegi selle oluliselt lihtsamaks. Õpingud Austrias nägid ette ka praktikat. See suurendas Piroska teoreetilisi teadmisi ja täiustas tema õpetamisoskust.

„Õpetamine ja õppimine võõras keskkonnas on tulnud mulle kasuks mitmel moel, nii erialaselt kui ka isiklikult. Õppisin paremini tundma Austriat ja selle kultuuri ning mis veelgi olulisem, leidsin häid sõpru, kellega meil on ühised huvid ning keda ma võin usaldada.”

Asjaolu, et Ungari on ELi liikmesriik, on olnud Piroska erialase arengu seisukohast väga oluline. See andis talle juurdepääsu mitmele eri kavale ja programmile oma oskuste täiustamiseks. „Kahtlen, kas oleksin saanud õppida Austrias, kui Ungari ei oleks olnud ELi liikmesriik, ning mul kulunuks aastaid omandamiseks seda, mida ma seal õppisin. Ma oleksin praegu väga erinev isiksus,” ütleb ta.

Töölane liikuvus suurendab karjäärivõimalusi ja püüdlusi

Peter on 37aastane Bulgaaria kodanik, kes elab Küprosel. Ta asus sinna elama 2008. aastal, et edendada oma karjääri ja töötada riigi ühe juhtiva kommunikatsiooniettevõtte heaks.

2008. aastal, kui algas majanduskriis, muutus perele inimväärse sissetuleku tagamine tema kodulinnas Slivenis (Bulgaaria) üha keerulisemaks. Ta kasutas ELi töölase liikuvuse portaali EURES, mis pakub töötajatele võimalust tutvuda kõigi Euroopa tööturuasutuste avaldatud vabade töökohtadega. Kui küsida tema elu kohta Bulgaarias enne ELiga ühinemist,

on Peter rahulolematu: „Võisime Euroopas reisida suhteliselt lihtsalt, kuid tööalaselt oli olukord seal väga raske. Bulgaarlastele, kes soovisid töötada välismaal, pakuti üksnes hooaja- või ebaseaduslikku tööd, mis minu puhul oli välistatud.”

Mõni kuu pärast EURESe veebisaidil registreerumist kutsus üks suur reklaamiettevõtte ta Nikosiasse töövestlusele ning pakkus seejärel tööd. Tänu kolleegidele, kes aitasid keelt õppida ja uuel töökohal kohaneda, tunneb ta end pärast mõneaastast töötamist mitte enam võõrana, vaid tõelise meeskonnaliikmena.

Väiksest talust veebiettevõteteni ELi toetuse abil

Kui Poola 2004. aastal Euroopa Liiduga ühines, kartsid paljud, et väikesed ja keskmise suurusega põllumajanduslikud pereettevõtted ei pea ülemaailmsele konkurentsile vastu. Nad püsisid aga endiselt tugevana, võib-olla isegi tugevamana kui enne. Tomasz Obszańskil on 21 hektari suurune ettevõtte, mis asub Ukraina piiri lähedal Tarnogródis.

Tomasz kirjeldab oma kogemusi pärast Poola ühinemist ELiga: „Ma ei teadnud, kas see hakkab mõjutama minu igapäeva elu. Mõne kuu möödudes selgus, et liikmesusel oli positiivne mõju, eriti kui mõistsin, et võin taotleda toetust oma talu arendamiseks.”

Tomasz kasutas saadud vahendeid arukalt, muutes oma talu edukaks põllumajandusettevõtteks. Tänu talus tehtud suurtele ümberkorraldustele on toodang ja sissetulek suurenenud. 2010. aastal osales Tomasz ELi programmis, mis võimaldas tal asutada uue mahevilja kasvatava ja kvaliteetset maheõli tootva ettevõtte.

„Tänu sellele fondile sain osta viljapressi, et toota maheõli vastavalt Euroopas mahepõllumajandusele kehtestatud standarditele,” selgitab ta. „See andis mulle jõudu astuda vastu avatud majanduse väljakutsetele.” Müük suureneb pidevalt ning tema tooteid on võimalik osta kohalikust mahepoest, laatadelt, turgudelt ja apteekidest. Ta on isegi alustanud müüki internetis.

Tomasze sõnul on see kõik võimaldanud tal tagada oma perele hea elatustaseme. „Minu eesmärgiks on luua tõeline pereettevõtte, kus soovivad töötada ka minu lapsed, jätkates selle arendamist ning uute ideede ja tehnoloogiate rakendamist.”

Prokuröride koostöö: võitlus organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu

Organiseeritud kuritegevus on üleilmne probleem. Selle peatamiseks on vaja tõhusat rahvusvahelist koostööd. Lääne-Balkani riigid peavad rajama asjakohased struktuurid ning omandama vastavad kogemused keerukate kuritegelike rühmituste uurimiseks ja vastutusele võtmiseks rahvusvahelises kontekstis.

Seetõttu aitab Euroopa Liit Lääne-Balkani riike asjaomases valdkonnas – alustades ühiste uurimistega. Projekt „Võitlus organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu: prokuröride võrgustiku tugevdamine” aitab toetada prokuröridevahelist koostööd Lääne-Balkani riikides.

ELi liikmesriigid lähetavad piirkonda oma prokurörid, et nõustada sealseid partnereid. „Rahvusvahelistel kuritegelikel rühmitustel on tõhusad, hästiorganiseeritud ja kergesti kohanduvad protsessid ning tugevad piiriüleised võrgustikud: nad on võimelised teavet väga kiiresti edastama. Üldiselt on kurjategijad meist alati sammu võrra ees, kuid hästi toimiva ja tugeva võrgustikuga saame seda vahet vähendada,” selgitab Austria kriminaalluureteenistus.

Projekti mõju oli tunda kogu Lääne-Balkani piirkonnas 2013. aasta aprillis, kui Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia ning Serbia politsei eriüksused korraldasid operatsiooni „Šetač”. Operatsioon andis tugeva hoobi neis riikides tegutsevale narkomaffiale. Vahistati kümneid kahtlusaluseid ning arestiti suures koguses relvi ja lõhkeainet.

Kõnealune projekt ei too kasu mitte üksnes Lääne-Balkani riikide prokuröridele: see aitab kaitsta organiseeritud kuritegevuse tõttu kannatanud kodanikke. Arvestades kaasaegse organiseeritud kuritegevuse iseloomu, on see kasulik ka naaberriikidele ja riikidele, kes on kriminaalse tegevusega seotud.

Vaadake videot „EL. Mida see minu jaoks tähendab?” ja tutvuge lähemalt inimestega, kellest olete nendel lehekülgedel lugenud

Tulevikuväljavaated

Järjestikustel laienemistel on olnud oluline osa demokraatia kindlustamisel ja stabiilsuse tagamisel Euroopas. See oli ka üks põhjustest, miks 2012. aastal omistati Euroopa Liidule Nobeli rahupreemia. Tänapäeval on laienemispoliitikal jätkuvalt stabiliseeriv mõju Lääne-Balkanil ning see tagab demokraatlikud reformid Türgis. Selline poliitiline ümberkorraldamine toob riigis kaasa tõelised muutused. Horvaatia ühinemine on parim näide: vaid kaks aastakümnet tagasi konfliktist lõhestatud riik on praegu stabiilne demokraatia, kes on võimeline täitma ELi liikmesusest tulenevaid kohustusi ja järgima ELi standardeid.

Muidugi ei ole ELiga ühinemine automaatne. Protsess põhineb rangetel tingimustel. Iga samm edasi sõltub kohapeal saavutatud edust ja kõigi osaliste nõusolekust. ELiga seotud reformid ei hõlma üksnes kohalike õigusnormide ühtlustamist ELi standarditega: demokraatia ja õigusriigi põhimõtete ning inimõiguste austamine jääb laienemisprotsessi keskmesse.

EL annab rahalist abi, et aidata edendada majandust kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides.

Lisateave

- ▶ Laienemist käsitlev Euroopa Komisjoni veebisait: <http://ec.europa.eu/enlargement/>
- ▶ Kuidas mõjutab ELi liikmesus inimeste igapäevaelu: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/the_eu_what_would_it_mean_for-me.pdf
- ▶ Kas Teil on küsimusi Euroopa Liidu kohta? Europe Direct saab aidata: 00 800 6 7 8 9 10 11 <http://europedirect.europa.eu>

